

מאורות השבת

פרשת עקב

עורך: הרב סתיו א.

מאור הפרשה | מאור הדרשה | מאור המנורה | מאור למדרש | מאור הבית | מאור ההלכה

מאור הדרשה

שיהיה רק טוב

"כִּי ה' אֱלֹהֶיךָ מְבִיאֲךָ אֶל אֶרֶץ טוֹבָה, אֶרֶץ נַחְלֵי מַיִם, עֵינַת וְנַתְּמַת יִצְאִים בְּבִקְעָה וּבְקָרָה." (דברים ח', ז')

פעמיים כתוב 'ארץ' בפסוק. "ארץ חטיה ושעורה וגפן ותאנה ורימון, ארץ זית שמן ודבש".

גם בפסוק הזה כתוב פעמיים את המילה 'ארץ'.

"ארץ אשר לא במסכנות תאכל בה לחם, לא תחסר כל בה, ארץ אשר אבניה ברזל ומהרריה תחצוב נחושת".

שוב פעמיים 'ארץ'.

"ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלוֹקֶיךָ עַל הָאָרֶץ הַטוֹבָה אֲשֶׁר נָתַן לָךְ." 'ארץ', כתוב רק פעם אחת, אבל ב'הא' הידיעה, ה-ארץ!

ידוע מה שכתוב בתנא דבי אליהו שהעולם קיים ששת אלפים שנה:

אלפיים שנות תוהו, אלפיים שנות תורה ואלפיים שנות משיח.

בעוונותינו הרבים יצאו מהם מה שיצאו, ועדיין לא נושענו. הפסוק הראשון מדבר על אלפיים שנות תוהו. מה היה בעולם לפני מתן תורה?

נחלי מים, מעיינות, הרים, נופים, ג'ירפות...

היה טבע, היו חופים יפים, היו ג'ונגלים וספארי עם כל סוגי החיות.

מאור הפרשה

הרב אבשלום חدد (חמדת משה נעם השבת)

יראת שמיים

"וְעַתָּה יִשְׂרָאֵל מָה ה' אֱלֹקֶיךָ שֶׁאֵל מַעֲמֹךָ כִּי אִם לְיִרְאָה אוֹתוֹ" (דברים י', יב')

שואלת הגמרא (ברכות לג): וכי יראה מילתא זוטרתא היא (=דבר פשוט)? יראת שמיים זה אוצר שיש באוצרו של הקב"ה, זה לא קל להשיג! **עונה הגמרא**: כן, למשה רבינו זה דבר קל. משה רבינו, האדם השלם, בשבילו יראת שמיים זה דבר פשוט, הוא כבר היה בשמים התמודד עם מלאכים...

המהר"ל שואל **שאלה נפלאה**: משה רבינו מעביר מסר לבני ישראל, העם מורכב מיחידים בדרגות שונות של רוחניות, הם לא כמו משה, להם יראת שמיים זו עבודת חיים? **אומר הבכור שור**: זה באמת דבר קל, שהרי אף אם יאמרו לך כל העולם לא לירא ממנו, היה לך לירא, שהרי חייך ונפשך בידו ובידו להמית ולהחיות, ובדין הוא שיהא מוראו עליך.

למעשה בפסוק יש שתי עבודות: יראת ה' ואהבת ה'. "ועתה ישראל... כי אם ליראה... ולאבה אותו" **אומר האור החיים**: "עתה" בזמן שאתה בא לישא עול האלוהות, החיוב הוא ליראה, זה ההתחלה. אבל אין זה תכלית העבודה, המטרה הסופית היא מדרגת האהבה. עבודת היראה היא לא קשה, זה פעולת הכנה לאהבה. אם כן, גם לאור החיים הקדוש, זה לא דבר קשה!

אם כן מהי שאלת הגמרא? ומה נעשה עם הפסוק (דברים ה) "מי יתן והיה לבבם זה להם ליראה אותי כל הימים"? הקב"ה מתאוה ליראה של בניו. ובגמרא (ברכות לג) אמר ר' יוחנן בשם רשב"י, אין לקב"ה בבית גנזיו אלא אוצר של יראת שמים, כלומר זה קשה להשגה!

האור החיים (בראשית א) **בביאור למילה בראשית אומר**: עוד תתפרש אות בי"ת של "בראשית", כי ב' אופני יראת ה' הכין ה' לקיום העולם, האחת היא יראת העונש, נרמזה בתיבת "ברא אלוקים" כי היא יראת הדין בקומו למשפט, והשניה היא יראת הרוממות וזו יראה פנימית ומעולה יותר, ונרמזה באומרו "את השמים ואת הארץ", ואמרו ז"ל כי יראת הרוממות תכנס בלב משכיל בהביטו בהתבוננות במעשה שמיים. **בחובת הלבבות הסביר**: אמנם תכלית יראת ה', היא המדרגה הגבוהה יותר, יראת הרוממות, אולם ידוע כי מבלעדי יראת העונש לא יוכל לעלות כלל במעלות היראה להגיע ליראת הרוממות. יראת העונש היא הבסיס, הראשית לכל היראה.

הרמב"ם (יסודי התורה ב) **אומר**: "והיאך היא הדרך לאהבתו ויראתו, בשעה שיתבונן האדם במעשיו וברואיו הנפלאים... ויראה מהן חכמתו... מיד הוא אוהב... ומתאוה לידע השם הגדול, **והשולחן ערוך** (א"ח א) **הביא את דבריו להלכה**: כשיתבונן האדם שהמלך הגדול, מלך מלכי המלכים הקב"ה, אשר מלא כל הארץ כבודו, עומד עליו ורואה במעשיו, מיד יגיע אליו היראה. **מבאר בעל התניא**: והנה כל אדם מישראל, כשיתבונן בכל יום, איך שהקב"ה "מלוא כל הארץ כבודו" ממש, אזי תיקבע בלבו היראה לכל היום כולו. "כי אם ליראה את ה' אלקיך ללכת בכל דרכיו", שהיא יראה המביאה לקיום מצוותיו יתברך בסור מרע ועשה טוב, והיא יראה תתאה. זו היראה הפשוטה יראת העונש, וזה לא דבר קשה, **כמו שאומר האור החיים**: כשבא לישא עול האלוקות, ההתבוננות בעוצמת הבריאה מחייבת יראת העונש, **וכמו שאומר הבכור שור**: כי חייך ונפשך בידו. **אומר הבית הלוי** (בראשית): כמו מיראת בשר ודם מפני שהוא חזק ממנו, יתירא ממנו.

המשך בעמוד 4

המשך בעמוד 2

נא לא לקרוא בשעת התפילה וקריאת התורה

לעילוי נשמת רבי שמריהו יוסף חיים בן רבי יעקב ישראל זללה"ה

מה יש לעשות בעולם כל כך יפה בלי תורה?
לטייל, להתפעל מנפלאות הבריאה ולברך שככה לו בעולמו.

הפסוק השני מדבר על אלפיים שנות תורה. כתוב שכל הפירות המוזכרים בפסוק ניתנו לשיעורים של תורה, השמן והדבש נמשלו לתורה, לכן הפסוק מדבר על אלפיים שנות התורה.

הפסוק השלישי מדבר על השנים של ימות המשיח, "אשר לא במסכנות תאכל בה לחם" - לא יהיה רעב בארץ. אבל הנביא עמוס כבר אמר לנו שבימות המשיח לא יהיה רעב ללחם, כי אם לשמוע את דבר ה', כולם רואים, בכל פינה יהודים צמאים לשמוע קצת יהדות, שיעורי תורה נפתחים בכל מקום, מפוצץ! "לא תחסר כל בה" - בימות המשיח יהיו המעדנים מצויים כעפר, כלשון הרמב"ם, ובימינו אין צורך להרחיב בנושא.

"אשר אבניה ברזל" - כתוב שלעתיד לבוא הקב"ה שוחט את היצר הרע, והסירותי את לב האבן מבשרכם, הלבבות שלנו אלו אבני הברזל. "ומהרריה תחצוב נחושת" - כתוב שהמשיח ילמד את כל העם ויורה לכולם דרך ה', ויבואו כל הגויים לשמוע אותו, שנאמר: "והיה באחרית הימים נכון יהיה הר בית ה' בראש ההרים, ונהרו אליו כל הגויים".

הגויים רמוזים בנחושת, ולכן אלו ימים בהם תחצוב נחושת מההרים, דהיינו אפילו הגויים יבואו לבית ה'. על מה מדבר הפסוק הרביעי?

על העולם הבא. בעולם הבא מקבלים שכר - "ואכלת". והשכר הוא אינסופי, אז גם - "ושבעת".

אבל לא רק זה, בעולם הבא גם נהנים מזיו השכינה ומהללים לקב"ה ושירים לו בכל יום - "וברכת את ה' אלוהיך".

על מה מהללים?
"על הארץ הטובה אשר נתן לך", על הארץ ב'הא' הידיעה, על עולם שכל כולו רק טוב! ובעז"ה נקווה ונתפלל שיהיה בקרוב!

(אוצר הדרשות)

מאור המנורה

מנורת המאור פרק ק

מקום התפילה

שכל המתפלל בירושלים, כאילו מתפלל בפני כסא הכבוד, ששער השמים פתוח לשמוע תפילתן של ישראל. ועכשיו שבעונותינו אנחנו שרויים בגלות, בכל מקום שיקבעו תפילתן, יחזירו פניהם כנגד כותל מערבית שבמקדש, שהשכינה שרויה בו. ומי שאינו יכול לכוין את הרוחות, יכוון את ליבו לאביו שבשמים. כמו שמובא בגמרא (ברכות ל), תנו רבנן, סומא ומי שאינו יכול לכוון את הרוחות, יכוון את ליבו כנגד אביו שבשמים, שנאמר (מלכים א' ח', מ"ד) "והתפללו אל ה'". היה עומד בחוצה לארץ, יכוון את ליבו כנגד ארץ ישראל, שנאמר (שם, מ"ה) "והתפללו אליך דרך ארצם". היה עומד בארץ ישראל, יכוון את ליבו כנגד ירושלים, שנאמר (שם, מ"ד) "והתפללו אל [ה' דרך] העיר אשר בחרת בה". היה עומד בירושלים, יכוון את ליבו כנגד בית המקדש, שנאמר (שם, מ"ב) "ובא והתפלל אל הבית הזה". היה עומד בבית המקדש, יכוון את ליבו כנגד בית קודשי הקודשים, שנאמר (שם, ל"ה) "והתפללו אל המקום הזה". היה עומד אחורי בית הכפורת, יראה את עצמו כאילו עומד לפני הכפורת. נמצא, עומד במזרח, מחזיר פניו למערב. בדרום, מחזיר פניו לצפון. במערב, מחזיר פניו למזרח. בצפון, מחזיר פניו לדרום. נמצאו כל ישראל משתחווים ומכוונים את ליבם כנגד מקום אחד לאביהם שבשמים. אמר רבי אבין ואיתימא רבי אבא, מאי קראה? (שיר השירים ד', ד') "כמגדל דוד צווארך בנוי לתלפיות". תל, שהכל פונין בו.

ויבחר לתפילתו, בית שיש בו חלונות לצד ירושלים.
כמו שמובא בגמרא (ברכות לד), אמר רבי חנינא, אל יתפלל אדם אלא בבית שיש בו חלונות, שנאמר (דניאל ו', י"א) "וחלונות פתוחים לו בעלייתו נגד ירושלים". אמר רבה, חצוף אצלי מי שמתפלל בשדה או ברחוב (שהוא מקום פרוץ, ולא מתפלל במקום צנוע וסגור). **וגם אל יעמוד אדם במקום הגבוה להתפלל, אלא בשפלות המקום והלב.** כמו שמובא בגמרא (ברכות י), אמר רבי יוסי ברבי חנינא משום רבי אליעזר בן יעקב, לעולם אל יעמוד אדם במקום גבוה ויתפלל, אלא במקום נמוך. תניא נמי הכי, אל יעמוד אדם לא על גבי מיטה ולא על גבי ספסל ולא על גבי כיסא ולא על גבי שרפרף ולא במקום גבוה ויתפלל, אלא במקום נמוך, לפי שאין גבהות לפני המקום, שנאמר (תהלים ק"ל, א') "ממעמקים קראתיך ה'", וכתוב (שם ק"ב, א') "תפילה לעני כי יעטוף וגו'". ואמר רבי יוסי ברבי חנינא, המתפלל, צריך שיכוון את רגליו, שנאמר (יחזקאל א', ז') "ורגליהם רגל ישרה".

לעולם יתפלל אדם עם הציבור ותהיה נשמעת תפילתו, לפי שהיא עת רצון. כמו שאומרת הגמרא (ברכות ז), אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחאי, מאי דכתיב (תהלים ס"ט, י"ד) "ואני תפילתי לך ה' עת רצון"? אימתי עת רצון? בשעה שהציבור מתפללים. רב נחמן בר יצחק אמר מהכא, (ישעיה מ"ט, ח') "כה אמר ה' בעת רצון עניתיך ובוים ישועה עזרתיך, ואצרך ואתנך לברית עם להקים ארץ להנחיל נחלות שוממות". רבי יוסי ברבי חנינא אמר מהכא, (איוב ל"ו, ה') "הן אל כביר ולא ימאס, כביר כח לב". תניא נמי הכי, מנין שאין הקב"ה מואס בתפילתן של רבים? שנאמר (שם) "הן אל כביר ולא ימאס", וכתוב (תהלים נ"ה, ט"ו) "פדה בשלום נפשי מקרב לי כי ברבים היו עמדי". אמר רבי שמעון בן יוחאי, אמר הקב"ה, כל העוסק בתורה ובגמילות חסדים ומתפלל עם הציבור, מעלה אני עליו כאילו פדאני לי ולבני מבין האומות.

וצריך אדם לקבוע מקום ידוע לתפילתו, בין שיתפלל עם הציבור בין יחידי, שלא ישנהו כי אם בהכרח. כמו שאומרת הגמרא (ברכות ז), אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחאי, כל הקובע מקום לתפילתו, אויביו נופלים תחתיו, שנאמר (שמואל ב' ז', י') "ושמתי מקום לעמי לישראל ונטעתיו ושכן תחתיו ולא ירגז עוד ולא יוסיפו בני עולה לענותו כאשר בראשונה". רב הונא הקשה, כתיב (דברי הימים א' י"ז, ט') "לבלותו", וכתוב (שמואל ב' שם) "לענותו"? בתחילה לענותו, ולבסוף לבלותו. ואמרין התם (ברכות ו), אמר רבי חלבו אמר רב הונא, כל הקובע מקום לתפילתו, אלוהי אברהם יהיה בעזרו. וכשמת, אומרים עליו, אי עניו אי חסיד, תלמידו של-אברהם אבינו. ואברהם, מנין לנו שקבע מקום לתפילתו? שנאמר (בראשית י"ט, כ"ז) "וישכם אברהם בבוקר אל המקום אשר עמד שם את פני ה'". ואין עמידה, אלא תפילה, שנאמר (תהלים ק"ו, ל') "ויעמוד פנחס ויפלל וגו'". **ואין די לו בשיקבע בית להתפלל, אלא גם צריך מקום קבוע בבית הכנסת, שהאדם מתכוון יותר במקום הרגיל אצלו.** שכך מובא בירושלמי (ברכות פ"ד ה"ד), אמר רבי תנחום ברבי חייה, צריך אדם לייחד לו מקום בבית הכנסת, שנאמר (שמואל ב' ט"ו, ל"ב) "ויהי דוד בא עד הראש אשר ישתחוה שם לאלוהים". השתחוה לא נאמר, אלא ישתחוה משמע, שהיה תמיד משתחוה שם.

המקום המובחר לשמוע תפילתו של אדם, היה בירושלים, כשהיו ישראל שרויים על אדמתם. כמו ששינוי בפרקי רבי אליעזר (פרק ל"ה), (בראשית כ"ח, ז') "מה נורא המקום הזה", מכאן אתה למד,

פרשת עקב-יא

את רון הכרתי לאחרונה, הוא החליט שישתדל ללמוד בכל שבוע.

קעת הוא מתחבט בדילמה הקשה ביותר! מה לומדים.. גמרא הוא רוצה ללמוד ב"שלב השני", אחרי שיתבסס קצת בלימוד התורה..

חבר המליץ לו על פרשת השבוע, ואמא שלו שמעה שכדאי ללמוד פרקי אבות.

והוא..(!?) הוא רוצה לחשוב על זה עד השבוע הבא. בינתיים, עד שיחליט.. סיפרתי לו- שאחד הצדיקים אמר דבר נפלא על משנתו של התנא עקביא בן מהללאל: "הסתכל בשלושה דברים ואי אתה בא לידי עבירה.. " (אבות פ"ג מ"א) רוצה לומר, הסתכל בפרשה השלישית בספר דברים היא פרשת עקב! דהיינו, מי שילמד אותה וילך בדרך שהיא מלמדת אותנו, ימנע מעבירה.

ועוד דבר אמר כי בשמה של הפרשה **עקב** גם רמוז שמו של התנא **עקביא**.

אומר משה רבינו "מה ה' אלוך דורש מעמך, כי אם ליראה..."

ובימינו, איך מגיעים ליראת ה'?

ובכן, בעלי המוסר והמחשבה אומרים שע"י תפילה מגיעים לדבקות, הכרה ויראת ה'.

בפרשת השבוע מובא שמושה רבינו מתפלל על אהרן, אחיו הכהן, ובזכות תפילתו של משה, לא מתו כל בני אהרן, כפי שנגזר.. אלא נדב ואביהו לבדם.. ואילו אלעזר ואיתמר שרדו את הגזירה.

מסופר על זוג יקר מבני ברק שבמשך 12 שנים לא היו להם ילדים, הם ניסו כל טיפול אפשרי, אך לצערם הטיפולים לא הועילו. הרופאים אמרו שלהם כבר לא יהיו ילדים.

הם זכו ואימצו תינוק חסר משפחה, וגידלו אותו לתפארה במסירות ואהבה.

במסיבת הסידור, הילד בן החמש התרגש מאד, ושיתף את ההורים "הרב במסיבה אמר לנו, שכל מה שמבקשים מהקב"ה, הוא יכול לתת!

אז התפללתי חזק חזק יחד עם החברים שיהיה לי אח.."

וכך ללא שום טיפול רפואי, תוך 10 חודשים הזוג היקר חבקו פרי בטן, תינוק שנולד להם שלא כדרך הטבע. יהי רצון שנוכה לדבוק בריבון העולמים וללכת בדרכיו וכך לזכות ליראת ה', ועל ידי שנעשה את רצונו, יעשה הוא את רצונו ויענה בחיוב למבוקשניו, בע"ה אכ"ר.

תשמרי על קביעות

התורה, וזו דוגמא למה כדאי לשמור על קביעות.

ישנם מצבים שמצריכים גמישות וזה בסדר, אבל ברוב הזמן כדאי מאוד לשמור על קביעות.

קביעות זה מתכון להצלחה, לשמור על סדר קבוע בכל זמן וזמן ולהרגיל במיוחד את הילדים לסדר יום כי להם מאוד קשה חזרה לשגרה ולמען האמת שגם לנו המבוגרים זה לא תמיד פשוט...

כדאי לך לעודד את ילדיך לשמור על סדרים גם מחוץ לשגרה, לשמור על קביעות ולבצע מטלות בזמן ובזה יזכו לברכה והצלחה. ואם ילדיך כבר כאלה ששומרים על קביעות אז תעודדי אותם ואל תוריד מהם את ההרגל הטוב, זה חשוב מאוד! תעודדי גם את בעלך לקום מוקדם ולשמור על קביעות בתפילות ובלימוד גם בחופשות.

חשוב להקפיד על קיום המצוות גם מחוץ לשגרה, אני, למשל, מאוד משתדלת לקום מוקדם בחופשות ואני רואה בזה ברכה והצלחה. היום לא נמרצה, המטלות נעשות בזמן, אני פחות עייפה ופחות מתעצלת ומרוויחה הרבה עשיה וגם מנוחה.

וכן גם בנופשים... כשאני בנופש עם משפחתי אני לא מוותרת על תפילת שחרית ולכן אני קמה מוקדם ומתפללת בנחת כשמסביבי עדיין ישנים, ואז ממשיכה את הנופש בשמחה שאני יודעת שלא הזנחתי את עבודת השם יתברך כולל הקפדה על הצניעות.

אז זכרי.. והיה עקב תשמעון, שומרים בעקביות על מצוות התורה גם בזמנים החלשים ובזכות זה זוכים לשמחה, ברכה והצלחה מהשם יתברך.

כותבת לך באהבה ובקביעות שמביאה לי שמחה רבה!

"וְהָיָה עֵקֶב תִּשְׁמָעוֹן אֶת הַמִּשְׁפָּטִים הָאֵלֶּה וְשָׁמְרָתֶם וְעִשְׂתֶּם אֹתָם וְגו' (דברים ז, יב)

והיה עקב תשמעון... 'והיה' בתורה זה לשון שמחה, 'עקב' מייצגת את הזמנים החלשים, ועוד במילה עקב מסתתרת המילה קבע, דהיינו שחשוב לשמור על קביעות בעשיה ובמצוות במיוחד בזמנים חלשים.

הנה הסתיימה לה שנת הלימודים, אם זה במוסדות החינוך ואם זה בכוללים. כולם יצאו לחופשת הקיץ, חופשת 'בין הזמנים'. וכידוע השגרה בחופשות קצת משתבשת, סדר יום לא רגיל, הקימה בבוקר מתארכת כמעט עד לשעות הצהריים ועוד שיבושים, עיכובים ואיחורים.

יש נטיה 'לזלזל' בדברים שהם לא בשגרה ולומר זו רק קייטנה, זה רק טיול, זה רק בין הזמנים וזה רק וזה רק... וזה בקטנה! וזו טעות! לירק' הזה וליבקטנה' הזו יש משמעות גדולה שיכולה להשפיע לרעה. הקימה מאוחר משפיעה על מצב הרוח לרעה כבר ברגע שראית שהשעה תיכף 11 בבוקר ובאחת צריכים להתיישב לארוחת הצהריים והבית נראה כמו אחרי מלחמה מיום לפני שגם הוא השתבש ולא סיימת את המטלות, ומאיפה תתחילי עכשיו?!

שמירה על קביעות בסדר יום היא חשובה ביותר ולא משנה אם זה יום לימודים רגיל או קייטנה, כי כשיוצאים מהרגלים טובים כמו סדר יום למשל, יש נטיה להמשיך בהם גם בשגרה ומאוד קשה לחזור אליהם. למשל, כשעברה לה תקופת הקורונה הרבה נשארו עם הרגלים שליליים ונשרו מהלימודים, משיבות, הוזנח לימוד

מאור הפרשה המשך מעמוד 1

בתניא הסביר: כי כל נפש מבית ישראל יש בה מבחינת משה רבינו, ומשה רבינו עליו השלום הוא כללות כולם, ונקרא "רעיא מהימנא". דהיינו שממשיך בחינת הדעת לכללות ישראל, לידע את ה', כל אחד כפי השגת נשמתו ושורשה למעלה ויניקתה משורש נשמת משה רבינו.

ובמדרש (חזית) באר נפלא: אמר ר' חייא בר אבא, היכן נקרא הקב"ה 'ליבן של ישראל'? בתהילים (עג) "צור לבבי וחלקי אלוקים לעולם", הנפיחה הזו שנפח מדיליה, היא חלק אלוק מלמעלה, שנמצאת בשורש ליבו של האדם, היא הנפש האלוקית, עומק הלב. **ממשיך המדרש:** ר' ינאי אמר "תמת" תאומתי, אמר הקב"ה לא אני גדול ממנה ולא היא גדולה ממני. כביכול הקב"ה תאומה של כל יהודי. אתה מסוגל "כי אם ליראה"! מה שנדרש, זה להפוך את זה למילתא זוטרתי.

אומר בעל התניא (חלק א מב): נאמר (משלי ב): "אם תבקשנה ככסף וכמטמונים תחפשנה, אז תבין יראת ה' " והפירוש הוא: כדרך שמחפש אדם מטמון ואוצר הטמון בתחתיות הארץ, שחופר אחריו ביגיעה עצומה, כך צריך לחפור ביגיעה עצומה, לגלות אוצר של יראת שמים הצפון ומוסתר בבנית הלב של כל אדם מישראל.

השם יזכנו ויטהר ליבנו לעובדו באמת, ביראה ובאהבה, אכי"ר! שבת שלום.

אבל הוסיף הרמב"ם: וכשמחשב הדברים האל, מיד הוא נרתע לאחוריו ויפחד וידע שהוא בריה קטנה שפלה ואפילה עומדת בדעת קלה מעוטה לפני תמים דעות, וכדברי דוד המלך "כי אראה שמך מעשה אצבעותיך מה אנוש כי תזכרנו".

המהר"ל מסביר בצורה נפלאה: בתחילה הוא שואל שאלה עצומה. מדוע על אהבת ה' לא נאמר כי אינה בידי שמייים? והוא משיב, אהבה היא רגש שיכול להיות מושפע גם מדברים חיצוניים. אבל יראה היא שכלית יותר היא נובעת מתחושת אפסיות האדם מול בורא עולם, זה לא בידי שמייים. כי אם צריך לכפות יראה כזו על האדם, משמע יש לו תחושת 'אני' שאותה צריך לכפות. זו יראת הרוממות "המשכיל" כדברי האור החיים או "המחשב הדברים" כדברי הרמב"ם, זו התבוננות מעמיקה יותר בבריאה בחינת "מניין באת", הכרה שהקב"ה הוא שורש כל חי והוא מקור החיות ומימלא אני לא כלום. יפחד וידע שהוא בריה קטנה לפני תמים דעות, יתמלא תחושת חידלון מול הנשגבות האלוקית.

על יראה זו שואלת הגמרא וכי היא דבר פעוט? והתשובה היא, כן, למשה.. נו.. ואיך זה שייך אלינו?

התנא דבי אליהו אומר: חייב אדם לומר מתי יגיעו מעשי למעשה אבותי. ושוב הדרישה היא כבירה, להגיע לדרגת האבות זו משימה בלתי אפשרית?! בפשטות מסבירים, הקב"ה נפח באדם נשמת חיים "נפיחה מדיליה", הנפיחה הזו היא "חיי עולם נטע בתוכנו", ניטע בנו הכח העצום להיות כמו האבות.

מאור ההלכה

מתוך 'קיצור הלכות ומנהגים - הלכות שבת' המצורף לספר שתילי זיתים הלכות שבת

רסג

הדלקת נרות שבת, וקבלת תוספת שבת

לו הנכנס לבית הכנסת להתפלל מנחה וערבית עם הציבור, ולפני תפילת מנחה שמע אמירת ברכו מפי שליח ציבור של ציבור אחר, יש אומרים שלא יענה לברכו. שאם יענה, הרי קיבל עליו שבת על כרחו, ואפילו אם התנה שאינו מקבל שבת בכך, ולא יוכל להתפלל מנחה, אלא יצטרך להתפלל ערבית שתיים. ויש אומרים שזהו דוקא אם ענה לברכו וקיבל שבת בכך. אבל אם לא ענה לברכו אלא כדי שלא יהיה נראה ככופר, ולא לכוונת קבלת שבת, יתפלל מנחה. וכך היא דעת מהרי"ץ. וכל שכן אם התנה שאינו מקבל עליו שבת בעניינתו (עיי' שו"ע וס"ל סימן רסג ס"ז) [סה]:

לז מי שקיבל שבת מוקדם, כגון שהתפלל ערבית של שבת לפני שהתפללו הקהל, אף על פי שכבר חלה עליו השבת ונאסר בעשיית מלאכה, יכול לבקש ממי שלא קיבל עדיין שבת, שיעשה לו כל מלאכה שירצה, ומותר לו ליהנות מאותה מלאכה אפילו בשבת [סו] (שו"ע והגהת רמ"א ס"ז):

לח וכן במוצאי שבת, מי שמאחר להתפלל ערבית, או שהוא ממשיך סעודה שלישית עד הלילה, יכול לבקש ממי שאמר ברוך המבדיל בין קודש לחול, או שהבדיל בתפילה, שיעשה לו כל מלאכה שירצה, ודין זה ביארתי לקמן סימן רצט סעיף י:

מנחה. נראה דה"ה לברכו שלפני עלינו לשבח. שאם יענה הרי הוא מקבל שבת על כרחו. וזאת למדתי ממ"ש מהרי"ץ בע"ח דף קי ע"א בשם חמ"י ז"ל. ומי ששכח לקבל שבת תוספת רוח בברכו הראשון, או לא שמעו, יכוין עתה בברכו האחרון [שלפני עלינו לשבח] לקבל תוספת הרוח והנשמה ביחד, עכ"ל. ודוחק לחלק. דהתם מיירי בעניין תוספת רוח ונשמה, וזה שייך גם אחרי שנכנסה השבת. אבל בנדון דידן מיירי בתוספת שבת לענין איסור עשיית מלאכה. ודו"ק:

[סו] ומיירי בזמן שעדיין רוב הציבור לא קיבלו שבת. שאם כבר קיבלו רוב הציבור שבת, המיעוט נגררים אחריהם ואסורים במלאכה. עיי' שו"ת ז"ו סק"ט:

[סה] וכן נראה עיקר. ומסתברא דכל הבא להתפלל מנחה, ודאי דעתו שלא לקבל שבת בעניינת ברכו. וא"כ אפילו אם לא נתכוון כלל, ולא התנה, כוונתו לענות רק כדי שלא יראה ככופר, ויתפלל מנחה. אלא שטוב יותר שיתנה בפיו. והדבר מצוי במקום שיש כמה מניינים, מניין פלג המנחה, ומניין לפני שקיעת החמה וכיוצ"ב. ובפרט מצוי כך בכותל המערבי. שיש שם הרבה מניינים:

וכ"ש אם ענה לברכו שלפני עלינו לשבח, שאז הדבר ברור ופשוט יותר שאין כוונתו לקבל שבת בעניינתו. אבל לסברא הראשונה שכתבנו בפנים. שבעניינתו לברכו הוא מקבל שבת על כרחו. ואפילו אם התנה שאינו מקבל שבת בכך, ואינו יכול להתפלל